

Trafikpaketet

EN GUIDE OCH SAMMANSTÄLLNING AV
UTBILDNINGSMATERIAL TILL SKOLORNA I VÄRMDÖ KOMMUN
HÖSTEN 2018

Förord

Det finns många anledningar att använda trafik i undervisningen. Den är ämnesöverskridande, flexibel, elevcentrerad och ligger nära allas vår vardag på olika sätt. Trafiken bör finnas med både som en integrerad del i skolarbetet och även som egna delar i kurser. Det är viktigt att varje år arbeta med, undersöka och diskutera trafik i skolan eftersom beteenden och attityder rörande trafiken ständigt omformar oss som trafikanter och eftersom barn inte är små vuxna med förutsättningar att klara samma trafikmiljöer.

De biologiska förutsättningarna för att visa ett trafiksäkert beteende saknas upp till cirka tio års ålder. Barnens syn och hörsel är till exempel inte färdigutvecklade vilket innebär att de inte kan tränas till ett säkert beteende. De har svårt att bedöma risker samt kan ha svårt med riktning, avstånd och hastighet och är dessutom mindre till växten vilket gör att de inte kan se över bilar och att de själva inte alltid syns. Däremot ger löpande kunskapsinhämtning rätt förutsättningar till att trafikmognaden påskyndas och barns säkerhet ute i trafiken ökar.

Historiskt har trafik i skolan främst handlat om trafiksäkerhet. Idag ska arbetet även behandla andra frågor inom hållbar utveckling såsom miljö och samhällsplanering. Det kunskapsövergripande ämnesområdet trafik har över tid blivit en allt mer eftersatt del i skolan under de senaste åren enligt flertalet källor. Rektorerna har enligt läroplanen (LP 2011) ett ansvar att integrera trafiken i undervisningen. Ett steg i rätt riktning kan vara att ge pedagogerna inspiration, material och kunskap så att de ska känna sig trygga med att arbeta med trafik i skolan.

Därför har Värmdö kommun sammanfattat och hänvisar till en del av det material som finns tillgängligt. Det innefattar bland annat:

- Lektionsförslag
- Teman och projekt
- Videofilmer
- Rollspel, värderingsmetodiker mm.
- Kalendrar, intyg mm.
- Hur man kan väva in trafik i andra ämnen

Detta dokument ska vara en handledning och ett stöd till Värmdö kommuns grundskolors arbete med trafik i utbildningen. Dokumentet är uppdelat i två delar. Den första delen innehåller ett antal förslag på teman skolorna kan driva (hämtat från SKL) och den andra delen är en sammanfattning av tips på olika sorters utbildningsmaterial som kan användas för årskursspannen: F-3, 4-6, 7-9 samt särskola.

Exempel: Cykelhjälm som tema

I Östhammar undersökte mellanstadieelever hur hjälm använts ur ett historiskt perspektiv och i vilka sammanhang hjälm är obligatoriskt idag. De fortsatte med att undersöka hur många som skadats och om hjälmen skulle kunnat förhindra skadan. Även cykelsäkerhet ur ett vidare perspektiv studerades, allt från inventering av närmiljön till intervjuer med sjukvårdspersonal, polisen, föräldrar och lärare. Resultaten visades på en utställning på biblioteket. Föräldrar involverades i arbetet och informerades om elevernas studier.

Exempel: Trafik och miljömedveten skola

Jönköpings kommun har genomfört ett projekt med fokus på trafiksäkerhet i klasserna F-9. Syftet har varit att trafiksäkerhetsfrågorna ska vara naturliga och kontinuerliga inslag i det vardagliga arbetet i skolan. Målet har varit att öka samarbetet mellan skolorna, föräldrarna och olika aktörer inom trafikområdet. Själva innehållet i arbetet har varierat mellan skolorna, men fokuserat på barnens närmiljö och trafik i de lägre åldrarna i samarbete med barnens föräldrar. I de högre åldrarna har fokus varit på områden som säker cykel, mopedssäkerhet och alkohol. Ett handlednings- och inspirationsmaterial finns framtaget. Projektet har utvärderats som visar att alla rektorsområden har deltagit samt att skolans arbete med trafikfrågor fått en starkare roll genom bland annat systematisk fortbildning, konkreta handlingsplaner och involvering av de lokala styrelserna.

Tema

Skolvägen

TEMA: SKOLVÄGEN

Skolvägen är en av de miljöer som eleverna känner till bäst. Oavsett hur de tar sig till skolan, kan de undersöka och beskriva sin skolväg och reflektera över hur den ser ut.

Det finns många sätt att ta upp elevernas kunskaper om skolvägen i undervisningen och vidareutveckla dem, från att kartlägga farliga ställen till att räkna ut hur stora utsläppen blir från olika färdssätt. Hur tog eleverna sig till skolan förr?

Tips!

Svenska, bild, idrott och hälsa

En lämplig start på ett arbete med skolvägen kan vara en dokumentation av elevernas färdssätt. Under en bestämd period, exempelvis två veckor, berättar eleverna om hur de har tagit sig till skolan. Hur lång sträcka har de gått, cyklat eller åkt skolskjuts, buss eller bil? Dokumentera uppgifterna.

Matematik, kemi, biologi, samhällskunskap

Efter periodens slut kan dokumentationen användas på olika sätt:

- › Gör en sammanställning av uppgifterna för varje färdssätt. Redovisa i olika typer av diagram. Förändras sättet att ta sig till skolan från dag till dag? Varför, i så fall?
- › Skulle någon elev vilja ta sig till skolan på något annat sätt? Vilka hinder finns för det?
- › Ta reda på hur stora koldioxidutsläppen är för de olika färdssätten och multiplicera med längden på färdvägarna. När det gäller skolskjuts och buss, dividera med genomsnittligt antal personer i fordonet.

- › Diskutera vad utsläppen innebär i olika avseenden. Hur påverkas människor och miljö av utsläppen? Kan utsläppen minska? Hur?

Bild, svenska, engelska, moderna språk, samhällskunskap

Genom att beskriva sin skolväg i ord och/eller bild tränar eleverna på att uttrycka sig och kommunicera. Stolpar i beskrivningen kan vara:

- › Vackra platser.
- › Farliga platser.
- › Därför promenerar jag till skolan (eller cyklar, åker skolskjuts, buss eller bil).

Med utgångspunkt från beskrivningen diskuterar klassen varför skolvägarna ser ut som de gör. Är de trygga och säkra? Behöver de förändras på något sätt? Om vi vill förändra – hur gör vi då?

”Miljöfrågor utifrån elevens vardag, till exempel frågor om trafik, energi och matvaror.”

UTDRAG UR KURSPLANEN • Årskurs 1–3: Samhällsorienterande ämnen

Biologi, idrott och hälsa, samhällskunskap

Att promenera till skolan eller till busshållplatsen varje dag har flera fördelar jämfört med att bli skjutsad hela vägen från hemmet till skolan.

Diskutera i klassen vad det betyder idag att man rör sig regelbundet varje dag? Vad betyder det om 20 år? Om 40 år?

Exempel:

- › Idag: Jag blir piggare och har lättare att koncentrera mig på lektionerna.
- › När jag blir äldre: Risken för övervikt och sjukdomar minskar.

”Klimatförändringar, olika förklaringar till dessa och vilka konsekvenser förändringarna kan få för människan, samhället och miljön i olika delar av världen.”

UTDRAG UR KURSPLANEN • Årskurs 7–9: Geografi

Historia, samhällskunskap, svenska

I Sverige har vi haft allmän skola sedan 1842 och sedan dess har barn och ungdomar tagit sig till skolan utifrån de förutsättningar som funnits genom åren. Att jämföra skolvägarna vid olika tidpunkter under de 170 år som gått, ger perspektiv på hur både levnadsvillkor, trafik och samhällsmönster har förändrats. Beskrivningar av skolvägar från 1800-talet och början av 1900-talet kan vara svåra att få tag på, men sådana kan finnas i lokalhistoriska böcker. Annars finns skildringar av skolvägar i litteraturen, till exempel i ”Alla vi barn i Bullerbyn”.

Hur det var att ta sig till skolan från 1940-talet och framåt minns säkert farföräldrar, morföräldrar eller andra äldre personer. Även föräldrarna kan engageras i arbetet. Det kan ha hänt mycket på de 25–30 år som har gått sedan de gick i skolan. Gör intervjuer och låt dem som intervjuas ge sin syn på hur sättet att ta sig till skolan har förändrats, både positivt och negativt.

- › Var det besvärligare att ta sig till skolan förr?
- › Fanns det skolskjuts?

Tema forts.

Trafiken vid skolan

TEMA: TRAFIKEN VID SKOLAN

Skolan är som ett samhälle i miniatyr. Här rör sig elever och lärare och alla andra som jobbar i skolan. Skolskjutsen kommer, en del föräldrar lämnar och hämtar sina barn i egen bil. Hit kommer också varutransporter, sopbilar och när det behövs även snöplogar och andra underhållsfordon.

Alldeles utanför klassrummet finns alltså många trafikföreteelser som kan tas upp i undervisningen, frågor väcks som i sin tur leder till nya frågeställningar.

Tips!

Matematik, svenska, engelska, moderna språk

En utgångspunkt för ett temaarbete om trafiken vid skolan kan vara att dokumentera trafiken vid skolan. Vilka fordon kommer till skolan? Varför kommer de? När kommer de? Hur ser trafikflödet ut över dagen?

Hur dokumentationen genomförs och redovisas beror på elevernas ålder, hur mycket tid som finns till förfogande och hur arbetet passar in i undervisningen just då. Trafiken vid skolan kan vara ett tema som pågår i flera veckor eller en enskild lektion eller en förmiddag.

Dokumentationen kan göras som en berättelse i text på svenska, engelska eller något annat språk. Den kan också göras i bilder, kartor, diagram eller som en muntlig presentation.

Samhällskunskap, svenska

Dokumentationen kan leda till att eleverna upptäcker förhållanden som innebär onödiga risker eller trängsel. I en skola noterade eleverna att ett av

företagen som kom med varor parkerade på skolgården, fast det fanns andra möjligheter. De skrev ett brev till företaget och tipsade om en annan parkeringsplats. Responsen från företaget var positiv och deras bilar parkerades i fortsättningen på den plats som eleverna föreslagit.

En annan infallsvinkel kan vara att undersöka hur elevernas föräldrar och skolpersonalen tar sig till sina arbetsplatser. Bidrar deras arbetsresor på något sätt till trängsel och olycksrisker vid skolan?

”Vad demokrati är och hur demokratiska beslut fattas. Hur individer och grupper kan påverka beslut.”

UTDRAG UR KURSPLANEN • Årskur 4–6: Samhällskunskap

Svenska, samhällskunskap, kemi

Eleverna kan också ta fram en idealbild av hur de skulle vilja att trafiken fungerar runt skolan. När de har gjort det, diskutera vad som kan göras för att idealbilden ska bli verklighet. Ska de kontakta någon tjänsteman på kommunen? En politiker?

Det finns kommuner som tagit helhetsgrepp för att minska trafiken i anslutning till skolor. I Borlänge, Falun, Gagnef, Ludvika, Säter och Smedjebacken har distributionen av livsmedel till skolor, förskolor och äldreboenden samordnats och därmed har också antalet transporter till varje skola minskat. Ytterligare ett tiotal kommuner har följt deras exempel.

Biologi, kemi, samhällskunskap, teknik

Olika motorfordon orsakar olika former av utsläpp. Bensinbilar ger högre utsläpp av koldioxid än dieselbilar, medan dieselbilar ger högre utsläpp av partiklar.

Beräkna utsläppen per kilometer från de fordon som kommer till skolan under exempelvis en dag och diskutera vad de innebär i olika avseenden.

➤ Hur påverkar utsläppen människor och miljö?

➤ Kan utsläppen minska? Hur?

➤ Varför väljer inte privatpersoner och företag att köpa de fordon som ger de lägsta utsläppen?

Matematik, samhällskunskap, teknik

Ett problem med trafiken vid skolan kan vara att eleverna upplever att bilarna på vägen intill kör för fort. För att ta reda på hur det verkligen förhåller sig kan klassen låna radar av exempelvis kommunen eller det lokala NTF-förbundet. Gör sammanställningar och diagram. Diskutera om förhållandena är bra, eller om något behöver ändras.

Geografi, historia, samhällskunskap, bild

En grundläggande faktor för hur trafiken vid skolan fungerar, är skolans placering. Det leder i sin tur till frågeställningen varför skolan ligger där den ligger. Är det en gammal skola som kanske placerades strategiskt så att eleverna i de omgivande byarna skulle få ungefär lika långt till skolan? Är det en skola som byggdes i anslutning till järnvägen för att många elever hade möjlighet att ta tåg till skolan? Byggdes skolan i samband med att ett helt nytt bostadsområde byggdes?

Låt eleverna berätta om skolans historia i text eller ord eller bild. Hur såg trafiken vid skolan ut från början? Rita gärna en karta. Hur har trafiken förändrats? Vad beror det på?

Tema forts.

Trafiken i kommunen

TEMA: TRAFIKEN I KOMMUNEN

Hur trafiken fungerar i elevernas närsamhälle och vid skolan beror främst på kommunala beslut och kommunal planering. Det är också kommunen som sätter ramarna för skolskjutsningen.

Här finns otaliga områden att ta upp, allt från trafiksituationen där eleverna bor till kommunens övergripande trafik- och transportplanering. Varför har olika gator olika hastighetsbegränsning? Hur kan jag ta mig till mina fritidsaktiviteter?

Tips!

Matematik, bild, svenska, samhällskunskap

Omrör 290 000 elever åker skolskjuts till och från skolan varje dag, vilket motsvarar knappt en tredjedel av antalet grundskoleelever. Skolskjutsning sker både med särskilda skolskjutsar och med linjetrafik, oftast buss. Enligt skollagen är det kommunens skyldighet att ordna skolskjuts.

Skolskjutsning kan tas upp i undervisningen på många olika sätt:

- › Ta reda på hur många elever i klassen/skolan som har skolskjuts. Varför har de skolskjuts? Gör statistik över hur långt de åker varje dag.
- › Vilka regler gäller för skolskjuts i kommunen? Hur tycker de elever som åker skolskjuts att den fungerar? Presentera resultatet i text och/eller bild vid exempelvis ett föräldramöte.
- › Hur fungerar skolskjutsningen i andra kommuner? Undersök exempelvis fem grannkommuner eller fem jämnstora kommuner, diskutera och jämför resultaten.

Samhällskunskap, idrott och hälsa, geografi

Varför står vägmärkena där de står? Det kan vara temat för en höstpromenad eller en del i promenaden till ett utflyktsmål.

Stanna gärna till vid märkena och observera hur andra trafikanter agerar. Vad skulle hända om vägmärkena togs bort? Behövs det vägmärken på någon annan plats vid vägen?

Finns det vägar eller gångvägar där järnvägen ska korsas? Är övergångarna säkra?

”Kulturella och geografiska förhållanden i närmiljön som påverkar och möjliggör valet av fysiska aktiviteter.”

UTDRAG UR KURSPLANEN • Årskur 4–6: Idrott och hälsa

Samhällskunskap, geografi, biologi, kemi

I en kommun finns alla typer av vägar, från landsbygdsvägar, bostadsgator och affärsgator till industrigator och genomfartsleder. Diskutera skillnaden mellan hur de olika vägarna och gatorna är utformade och skillnaden mellan fordonen som trafikerar dem.

De äldre eleverna kan fördjupa diskussionen genom att undersöka varför vissa gator och vägar i en tätort har mycket tung trafik, medan den är förbjuden på andra gator och vägar. Vad betyder det för bullerstörningar, för utsläpp, för trygghet och säkerhet för människorna som bor där? Vem har beslutat att det ska vara så?

Bild, fysik, teknik samhällskunskap

Vägar och gator har olika hastighetsbegränsningar som bestäms utifrån en rad olika faktorer, exempelvis trafikflöde och i vilket område gatan finns.

Tema forts.

Genom att kartlägga vilka hastighetsgränser som gäller i ett område, får klassen en utgångspunkt för fortsatt arbete. De hastigheter som gäller, kan exempelvis ritas in på en karta, digitalt eller på papper.

- › Ta reda på bakgrunden till besluten om de hastigheter som gäller.
- › Sök information om hastigheternas betydelse för krockvård, utsläpp och ekonomi.
- › Tycker ni att hastighetsgränserna i det område ni undersökt är bra? Vill ni ändra på något?

Samhällskunskap, bild, religion

Skolan är en del av kommunen och skolan kan knyta an till det som görs på kommunal nivå. I Växjö startade kommunen en trafiksäkerhetskampanj på temat ögonkontakt. Temat vidareutvecklades i en skola där det också kom att handla om ögonkontakt i andra sammanhang, exempelvis för att förhindra mobbning. Att se varandra i ögonen är viktigt i allt mänskligt umgänge.

Eleverna gjorde egna ögon som de satte på bänken för att hålla ögonkontakten levande. De gjorde också ögon som de tog hem till sina föräldrar och som de kunde sätta på bilrutan, för att komma ihåg att ta ögonkontakt med medtrafikanterna.

Biologi, fysik, matematik, religion

Barnens första kontakter med trafiken brukar ske tillsammans med föräldrarna som successivt ger dem kunskap om trafiken och dess risker. En obligatorisk regel för alla under 15 år är att de ska använda hjälm när de cyklar eller blir skjutsade på cykel. I skolan kan cykelhjälm tas upp i undervisningen från olika aspekter:

- › Kartlägg under en viss tid vid en viss plats hur många cyklister som har hjälm. Hur stor är andelen hjälmanvändare? Analysera och diskutera.
- › Vad händer om jag inte använder cykelhjälm? Att släppa en melon från ett par meters höjd med eller utan hjälm är ett åskådligt exempel som även de yngsta barnen förstår.
- › Äldre elever kan studera hjälmens fysikaliska och medicinska effekter.

Flera skolor har positiv erfarenhet av hjälmkontroller. Barnen tar med sin hjälm till skolan och får den kontrollerad av en trafikingenjör eller någon annan kunnig. Varje barn får information om just deras hjälm är godkänd och/eller sitter rätt och tar med sig informationen hem.

”Enkla tabeller och diagram och hur de kan användas för att sortera data och beskriva resultat från enkla undersökningar.”

UTDRAG UR KURSPLANEN • Årskurs 1–3: Matematik

Fysik, samhällskunskap, svenska, bild, slöjd, teknik

Reflexer är inte obligatoriska, men gör att de som är ute i mörkret upptäcks tidigare. Flera skolor i Eskilstuna brukar ordna en kvällsövning med obligatorisk närvaro, där föräldrarna deltar. Det har visat sig vara ett bra sätt att sprida kunskapen om hur viktiga reflexerna är, även i tätorter.

En lämplig övning är att mäta och jämföra avstånden för hur personer syns i mörker, med eller utan reflexer, med ljusa kläder eller mörka kläder.

Andra övningar kan vara att undersöka hur reflexer är uppbyggda, jämföra synbarheten för olika reflexmaterial och att ta reda på hur länge en reflex fungerar som den ska.

Trots informationsinsatser under många år är användningen av reflexer låg. Nya grepp behövs! Låt eleverna diskutera, undersöka och ge förslag på vad som kan göras. En uppgift för äldre elever kan vara att designa en snygg jacka med reflexer. En annan idé är att klassen på hösten skriver insändare till lokaltidningen med argument för reflexanvändning.

Tema forts.

Trafiken i Sverige

TEMA: TRAFIKEN I SVERIGE

I det avlånga och glest befolkade landet Sverige varierar förutsättningarna för trafik och transporter betydligt såväl mellan norr och söder som mellan storstäder och landsbygd.

Vad innebär skillnaderna för sättet att leva i olika delar av landet? Bidrar framtidsplanerna för transportsystemet till en hållbar utveckling? Vad görs för att minska riskerna och olyckstalen i trafiken?

Tips!

Geografi, hem- och konsumentkunskap, bild, svenska

Livsmedlen i mataffären har på något sätt transporterats till butiken. Ta reda på varifrån exempelvis mjölk, smör, frukostbröd, morötter och skinka kommer. Hur har varorna transporterats och hur långt? Vad betyder det för miljön och trafiksäkerheten? Kan eleverna själva påverka hur långt maten transporteras genom egna val? Låt klassen diskutera detta och berätta i text och bild om vad de kommit fram till. Presentera gärna slutsatserna på ett föräldramöte.

Geografi, samhällskunskap, historia, svenska

Om en skola finns i en stad eller på en liten ort, om den finns i Skåne eller i Lappland har betydelse för hur eleverna tar sig till skolan. Att jämföra skolvägar, färd-sätt, skolskjutsning och kollektivtrafik i olika delar av landet kan ge intressant information om både skillnader och likheter. Använd exempelvis kommunernas hemsidor som källa – eller ta kontakt med en klass i den eller de orter som studeras.

Vad beror skillnader eller likheter på? Handlar de främst om det geogra-

fiska läget eller om lokala politiska beslut? Eller om tradition? Finns det utrymme för förändringar? Går det att lära av varandra?

Geografi, samhällskunskap, kemi

Att åka tåg framhålls som ett miljövänligt och effektivt sätt att resa och transportera gods. Det finns dock inte järnväg överallt, så hur ser möjligheterna ut att byta mellan tåg och buss om man vill åka från exempelvis Stockholm till Borgholm på Öland? Passar tidtabellerna, eller måste man vänta två timmar någonstans? Gör det att man väljer bil i stället för tåg och buss och därmed bidrar till både ökade utsläpp och ökad trängsel på vägarna?

Diskutera i klassen och jämför erfarenheter av hur man reser till olika platser i Sverige. Varför reste man på det sätt man gjorde? Hade man valt ett annat alternativ om det hade varit möjligt? Vad hade det betytt för miljö och säkerhet? Finns det någon myndighet som har ansvar för att underlätta resor där byte mellan transportslag ingår?

”Betydelsen av mat, sömn, hygien, motion och sociala relationer för att må bra.”

UTDRAG UR KURSPLANEN • Årskurs 1-3: Naturorienterande ämnen

Biologi, kemi, teknik, samhällskunskap

Den svenska miljöpolitiken handlar om att förverkliga ett hållbart samhälle. Miljöproblemen ska lösas nu och inte lämnas över till kommande generationer. För att göra miljöarbetet mer konkret finns 16 nationella miljökvalitetsmål som följs upp varje år. Några av målen har direkt bäring på trafik och transporter, nämligen ”Begränsad klimatpåverkan”, ”Frisk luft” och ”Bara naturlig försurning”. Ta reda på vad målen innebär och diskutera hur trafik-utvecklingen påverkar arbetet med målen.

Geografi, samhällskunskap

Hur ser det svenska transportsystemet ut om tio år när dagens elever i grundskolan är vuxna eller på väg att bli det? I Trafikverkets nationella plan för väg, järnväg, sjöfart och luftfart redogörs för de planer som finns fram till 2021. Planen finns på Trafikverkets hemsida och ger en grund för vidare studier av planeringen för exempelvis den egna regionen eller hela landet.

Leder dagens utvecklingstrender till ett hållbart transportsystem? Det är ett område som kan tas upp på högstadiet, inte minst mot bakgrund av ett framtidsscenario från Trafikanalys som visar att köllängden för biltrafiken i Stockholm femdubblas inom några årtionden om dagens utveckling fortsätter. Hur kan en sådan utveckling påverkas?

”Fossila och förnybara bränslen. Deras betydelse för energianvändningen och påverkan på klimatet.”

UTDRAG UR KURSPLANEN • Årskurs 4-6: Kemi

Religion, samhällskunskap, teknik

Trafiksäkerhetsarbetet i Sverige bygger på Nollvisionen – att ingen människa ska dödas eller skadas allvarligt i trafiken. När Nollvisionen lanserades var den ett nytt sätt att tänka när det gäller trafiksäkerhet och väckte uppmärksamhet både i Sverige och internationellt.

Ta reda på vad Nollvisionen innebär. Hur har trafikmiljöerna i Sverige förändrats sedan 1997 då riksdagsbeslutet om Nollvisionen fattades? Mitträck- och cirkulationsplatser är några kännetecken.

Vad kan var och en göra för att Nollvisionen ska bli verklighet? Diskutera också hur Nollvisionen passar in i en långsiktig hållbar utveckling.

Tema forts.

Trafiken i världen

TEMA: TRAFIKEN I VÄRLDEN

Den som följer nyhetsrapporteringen på TV eller Internet någorlunda regelbundet får en bild av hur det ser ut i trafiken runt om i världen, framför allt i storstäder. Att utforska likheter och skillnader mellan länder och världsdelar med utgångspunkt i trafik och transporter är ett konkret sätt att få en bild av tillståndet i världen.

Tips!

Hem- och konsumentkunskap, geografi, svenska, samhällskunskap

I livsmedelsaffären finns frukter, grönsaker och andra matvaror från olika delar av världen. Ta någon eller några varor som exempel och kartlägg deras väg till affären. Från vilket land kommer de? Hur ser det ut där? Hur kom varorna till Sverige? Med båt? Med flyg? Med tåg? Med lastbil? Eller med en kombination av olika transportsätt?

Berätta exempelvis apelsinens historia, från odlingen till fruktfatet hemma.

Bild, geografi, svenska

Många elever reser utomlands på semester eller har släktingar som brukar resa utomlands. Låt eleverna berätta i text och bild om hur de reser, vart de reser och även varför de reser. Fyll gärna i färdvägen på en karta och prata om de länder som passerats under resan.

Geografi, kemi, samhällskunskap

En sida av resandet är att det ofta orsakar utsläpp som skadar miljön. En annan sida är att människor som reser ser och upplever nya saker. Diskutera i

klassen, beroende på ålder, vilka fördelar och nackdelar en semesterresa kan innebära. Går det att resa på ett annat sätt? Varför är det billigare att flyga till Sydeuropa än att åka tåg? Kan våra val av färdssätt under semestern ändras så att miljön påverkas mindre?

Geografi, historia, samhällskunskap

Sverige har landgräns bara mot Norge och Finland. För att resa till andra länder måste man ta sig över vatten. Vad har det betytt för Sverige historiskt? Var det så att vatten förenade i stället för att skilja landområden från varandra? På 1600-talet låg Stockholm mitt i Sverige. Var det en tillfällighet eller en naturlig utveckling?

Samhällskunskap, geografi, engelska, religion

Idag är trafikolyckor den nionde vanligaste dödsorsaken i världen. Om 20 år väntas de vara den femte vanligaste dödsorsaken. Världshälsoorganisationen WHO och FN har därför utnämnt årtiondet 2011–2020 till "Decade of action for road safety", alltså ett decennium med satsning på trafiksäkerhet.

Ta fram statistik på Internet och diskutera varför utvecklingen ser ut som den gör. Varför sjunker dödstaten i trafiken i Europa, Nordamerika och Ryssland, medan de ökar i Sydamerika, Afrika och Asien? Vad säger det om samhällsutvecklingen generellt i de olika länderna? Ta reda på om de länder som har låga dödstal på något sätt bidrar med kunskapsöverföring till länder där trafikdöden ökar.

Samhällskunskap, engelska, moderna språk, religion

Även om Europa vid en global jämförelse har låga dödstal i trafiken så finns det stor skillnad mellan länderna. Använd EU:s statistik som bas och jämför förhållandena i olika länder. Vad beror de på? Vad gör EU för att minska trafikdöden?

Biologi, hem- och konsumentkunskap, kemi, samhällskunskap

I Sverige kan vi köpa frukt och andra livsmedel från hela världen under hela året. För oss som konsument är det positivt, men ligger det i linje med en hållbar utveckling att transportera livsmedel jorden runt? Å andra sidan, vad skulle det innebära för ett land i Latinamerika om exempelvis en rad europeiska länder slutade importera livsmedel därifrån på grund av transporternas miljöbelastning?

Undersök och diskutera vad de olika alternativen innebär. Finns det möjligheter att förändra transporterna så att de orsakar mindre utsläpp?

"Människans påverkan på naturen lokalt och globalt. Möjligheter att som konsument och samhällsmedborgare bidra till en hållbar utveckling."

UTDRAG UR KURSPLANEN • Årskurs 7-9: Biologi

Geografi, samhällskunskap, engelska, moderna språk

Vilken är skillnaden mellan trafiken i Sverige och i Uganda? (Eller något annat land.) Detta kan vara en utgångspunkt för ett tema i undervisningen, som griper över en rad ämnen och därmed ger olika perspektiv på två länder med helt olika förutsättningar. Hur ser transportnätet ut? Hur tätbefolkade är länderna? Vilka färdmedel är vanligast? Vad beror det på?

Sök information, gärna på hemsidor på andra språk än svenska. Gör presentationen av resultatet på engelska eller annat lämpligt språk.

Åk F-3

SKL – Sveriges Kommuner och landsting

Tips på var trafik och transporter passar in i det centrala innehållet i olika ämnen:

Idrott och hälsa

"Att orientera sig i närmiljön och enkla kartors uppbyggnad."

Matematik

"Enkla tabeller och diagram och hur de kan användas för att sortera data och beskriva resultat från enkla undersökningar."

Naturorienterande ämnen

"Betydelsen av mat, sömn, hygien, motion och sociala relationer för att må bra."

"Enkla fältstudier och observationer i närmiljön."

Samhällsorienterande ämnen

"Trafikregler och hur man beter sig i trafiken på ett säkert sätt." *

"Miljöfrågor utifrån elevens vardag, till exempel frågor om trafik, energi och matvaror."

"Rumsuppfattning med hjälp av mentala kartor och fysiska kartor över till exempel närområdet och skolvägar."

Teknik

"Hur föremålen i elevens vardag har förändrats över tid."

Åk F-3 forts.

NTF – Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande

Reflexlektion åk F-3 och fritids:

<http://trafikeniskolan.ntf.se/tips-och-metoder/reflexlektioner/reflexlektion-ak-f-3-fritids/>

Åk 1 Skolans utemiljö (40 minuters lektion):

<http://trafikeniskolan.ntf.se/media/37585/skolans-utemiljo- rev.pdf>

Åk 3 Säker som cyklist (2*40 min lektion, bildspel, manus till bildspel):

<http://trafikeniskolan.ntf.se/media/37589/sa-ker-cyklist rev.pdf>

<http://trafikeniskolan.ntf.se/media/37557/bildspel sa-ker-som-cyklist.pdf>

<http://trafikeniskolan.ntf.se/media/37584/manus sa-ker-cyklist rev.pdf>

Fler lektionsförslag kommer publiceras under 2018 på:

<http://trafikeniskolan.ntf.se/lektionsforslag/>

Åk F-3 forts.

Trafikkalendern - Sveriges största läromedel om barn och trafik

TRAFIK kalendern

Ambitionen är att trafikundervisning ska vara roligt, intressant och utvecklande. Varje månad arrangeras aktiviteter där elever och skolor har möjlighet att delta och vinna priser. Utöver undervisningsmaterialet som finns på webbsidan finns även gratis trycksaker och material att beställa eller hämta hem för skolorna.

Det finns allt från affischer till *Värmdö kommun är med och sponsrar Trafikkalendern.*

<http://www.trafikkalendern.se/>

Cykelbesiktningsprotokoll

HAJSTE FINNAS ENKELT LÄS
☐ Innehåll
☐ Språk

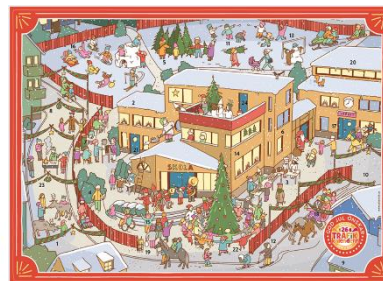
HAJSTE FINNAS VID CYKELN I HÖRRE
☐ Cykelns namn och år
☐ Cykelns färg
☐ Cykelns storlek
☐ Cykelns typ
☐ Cykelns tillverkare
☐ Cykelns modell

HAJSTE FINNAS I CYKELN
☐ Cykelns tillverkare
☐ Cykelns modell
☐ Cykelns storlek
☐ Cykelns typ
☐ Cykelns färg
☐ Cykelns namn

HAJSTE FINNAS I CYKELN

TRAFIK
kalendern

Åk F-3 forts.

Trafikskyddet

Material i samband med skolstart – Det är viktigt att träna på att gå skolvägen.

https://www.liikenneturva.fi/sites/default/files/materiaalit/Svenska/Larare/brev_till_foraldrarna2016.pdf

Åk F-2 Materialpaket "Fotgängarkort"

https://www.liikenneturva.fi/sites/default/files/materiaalit/Svenska/Larare/jalankulkijankortti_swe.pdf

Ål F-2 Finslipning av sinnen

<https://www.liikenneturva.fi/sv/larare/finslipning-av-sinnen>

Åk 1-3 Trafiksäkerhetsveckan

https://www.liikenneturva.fi/sites/default/files/materiaalit/Svenska/Larare/trafiksakerhetsveckan_lagstadiet_2015.pdf

Läs och hitta mer på:

<https://www.liikenneturva.fi/sv/larare/arskurserna-1-6>

Åk 4-6

SKL – Sveriges Kommuner och landsting

Tips på var trafik och transporter passar in i det centrala innehållet i olika ämnen:

Bild

"Reklam- och nyhetsbilder, hur de är utformade och förmedlar budskap."

Idrott och hälsa

"Kulturella och geografiska förhållanden i närmiljön som påverkar och möjliggör valet av fysiska aktiviteter."

Matematik

"Tabeller och diagram för att beskriva resultat från undersökningar. Tolkning av data i tabeller och diagram."

"Lägesmått: medelvärde, typvärde och median samt hur de kan användas i statistiska undersökningar."

Biologi

"Människans beroende av och påverkan på naturen och vad detta innebär för en hållbar utveckling."

"Hur den psykiska och fysiska hälsan påverkas av sömn, kost, motion, sociala relationer och beroendeframkallande medel."

Fysik

"Krafter och rörelser i vardagssituationer och hur de upplevs och kan beskrivas, till exempel vid cykling."

Kemi

"Fossila och förnybara bränslen. Deras betydelse för energianvändningen och påverkan på klimatet."

Geografi

"Insamlingar och mätningar av geografiska data från närområdet, till exempel åldersfördelning, trafikflöden och vattenförbrukning."

"Hur val och prioriteringar i vardagen kan påverka miljön och bidra till en hållbar utveckling."

Samhällskunskap

"Samhällets behov av lagstiftning, några olika lagar och påföljder samt kriminalitet och dess konsekvenser för individen, familjen och samhället."

"Vad demokrati är och hur demokratiska beslut fattas. Hur individer och grupper kan påverka beslut."

Svenska

"Beskrivande, förklarande, instruerande och argumenterande texter, till exempel faktatexter, arbetsbeskrivningar, reklam och insändare. Texternas innehåll, uppbyggnad och typiska språkliga drag."

Teknik

"Vardagliga föremål som består av rörliga delar och hur de rörliga delarna är sammanfogade med hjälp av olika mekanismer för att överföra och förstärka krafter."

"Vanliga tekniska system i hemmet och samhället, till exempel trafiksystemet, vatten- och avloppssystemet samt system för återvinning. Några delar i systemen och hur de fungerar."

Åk 4-6 forts.

NTF – Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande

Projekt #minskolväg:

<https://minskolvag.se/>

Reflexlektion åk 4-5 samt nyanlända åk 3-9:

<http://trafikeniskolan.ntf.se/tips-och-metoder/reflexlektioner/reflexlektion-ak-4-5/>

Skolväg och trafik åk 5-6 (lektion 60 min):

http://trafikeniskolan.ntf.se/media/37586/skolva-g-och-trafik_rev.pdf

Temadag i trafik åk 5-6 (halvdag/heldag):

http://trafikeniskolan.ntf.se/media/37595/temadag-i-trafik_171103.pdf

Forumspel (konflikthanteringsmetod):

<http://trafikeniskolan.ntf.se/tips-och-metoder/forumspel/>

Värderingsmetodik:

<http://trafikeniskolan.ntf.se/tips-och-metoder/varderingsmetodik/>

Ambitionen är att trafikundervisning ska vara roligt, intressant och utvecklande. Varje månad arrangeras aktiviteter där elever och skolor har möjlighet att delta och vinna priser. Utöver undervisningsmaterialet som finns på webbsidan finns även gratis trycksaker och material att beställa eller hämta hem för skolorna.

<http://www.trafikkalendern.se/>

Åk 4-6 forts.

Trafikskyddet

Åk 4-6 Trafiksäkerhetsveckan

https://www.liikenneturva.fi/sites/default/files/materiaalit/Svenska/Larare/trafiksakerhetsveckan_lagstadiet_2015.pdf

Simultanförmåga

<https://www.liikenneturva.fi/sv/larare/klarar-du-av-att-kora-skickligt-aven-nar-du-blir-stord>

Gemensamt spel

<https://www.liikenneturva.fi/sv/larare/upptack-en-trafikgarning>

Läs mer på:

<https://www.liikenneturva.fi/sv/larare/arskurserna-1-6>

Åk 7-9

SKL – Sveriges Kommuner och landsting

Tips på var trafik och transporter passar in i det centrala innehållet i olika ämnen:

Bild

"Digital bearbetning av fotografier och andra typer av bilder."

"Massmediebilders budskap och påverkan och hur de kan tolkas och kritiskt granskas."

Hem- och konsumentkunskap

"Hur livsmedel och andra varor produceras och transporteras och hur de påverkar miljö och hälsa."

Idrott och hälsa

"Olika definitioner av hälsa, samband mellan rörelse, kost och hälsa och sambandet mellan beroendeframkallande medel och ohälsa."

"Första hjälpen och hjärt- och lungräddning."

Matematik

"Tabeller, diagram och grafer samt hur de kan tolkas och användas för att beskriva resultat av egna och andras undersökningar, till exempel med hjälp av digitala verktyg. Hur lägesmått och spridningsmått kan användas för bedömning av resultat vid statistiska undersökningar."

Biologi

"Människans påverkan på naturen lokalt och globalt. Möjligheter att som konsument och samhällsmedborgare bidra till en hållbar utveckling."

"Hur den fysiska och psykiska hälsan påverkas av sömn, kost, motion, sociala relationer och beroendeframkallande medel."

Fysik

"Krafter, rörelser och rörelseförändringar i vardagliga situationer och hur kunskaper om detta kan användas, till exempel i frågor om trafiksäkerhet."

Kemi

"Människans användning av energi- och naturresurser lokalt och globalt samt vad det innebär för en hållbar utveckling."

Geografi

"Klimatförändringar, olika förklaringar till dessa och vilka konsekvenser förändringarna kan få för människan, samhället och miljön i olika delar av världen."

"Var olika varor och tjänster produceras och konsumeras samt hur varor transporteras."

"Fältstudier av natur- och kulturlandskap, till exempel av samhällsplanering i närsamhället."

"Förnybara energitillgångar, till exempel sol- och vindenergi och alternativa drivmedel."

Religionskunskap

"Etiska begrepp som kan kopplas till frågor om hållbar utveckling, mänskliga rättigheter och demokratiska värderingar, till exempel frihet och ansvar."

Samhällskunskap

"Demokratiska fri- och rättigheter samt skyldigheter för medborgare i demokratiska samhällen."

"Individens och grupperns möjligheter att påverka beslut och samhällsutveckling samt hur man inom ramen för den demokratiska processen kan påverka beslut."

"Hur normuppfattning och lagstiftning påverkar varandra."

Svenska

Åk 7-9 forts.

"Kombinationer av olika texttyper till nya texter, till exempel informrande texter med inslag av argumentation."

Teknik

"Samband mellan teknisk utveckling och vetenskapliga framsteg. Hur tekniken har möjliggjort vetenskapliga upptäckter och hur vetenskapen har möjliggjort tekniska innovationer."

"Konsekvenser av teknikval utifrån ekologiska, ekonomiska, etiska och sociala aspekter, till exempel i fråga om utveckling och användning av biobränsle och krigsmateriel."

Åk 7-9 forts.

NTF – Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande

Klassens egen resepolicy åk 7-9:

http://trafikeniskolan.ntf.se/media/1601/klassens-egen-resepolicy_lararhandledning.pdf

Höghuset (hastighet och fall från våning, bild):

<http://trafikeniskolan.ntf.se/media/1602/hoghuset.pdf>

http://trafikeniskolan.ntf.se/media/1603/orebro_trafikenplusipluspraktikenplus6-9.pdf

Reflexlektion åk 6-9:

<http://trafikeniskolan.ntf.se/tips-och-metoder/reflexlektioner/reflexlektion-6-9/>

Alkohol och droger:

<http://trafikeniskolan.ntf.se/trafikteman/akolhol-och-droger/>

Försäkringar:

<http://trafikeniskolan.ntf.se/trafikteman/forsakringar/>

Forumspel (konflikthanteringsmetod):

<http://trafikeniskolan.ntf.se/tips-och-metoder/forumspel/>

Värderingsmetodik:

<http://trafikeniskolan.ntf.se/tips-och-metoder/varderingsmetodik/>

Webbquest (grupparbete):

<http://trafikeniskolan.ntf.se/tips-och-metoder/webbquest/>

Åk 7-9 forts.

Trafikverket

Trafikverkets videofilmer "Don't drink & drive":

<https://www.youtube.com/user/dontdrinkanddrivese>

Startsida:

<https://www.trafikverket.se/dont-drink-and-drive--utbildningsmaterial/hogstadiet/skolmaterial-for-hogstadiet---dont-drink-and-drive/>

Lärrarhandledning högstadiet:

https://www.trafikverket.se/contentassets/e3de372844274ea2ab46bed39c0ba768/ddd_lararhandledning_hogstadiet.pdf

Vad säger lagen:

https://www.trafikverket.se/contentassets/e3de372844274ea2ab46bed39c0ba768/fakta_alkohol_droger.pdf

Fyra hörn (övning där du ska ta ställning till vad som stämmer bäst med hur du själv skulle ha reagerat i en viss situation):

<https://www.trafikverket.se/dont-drink-and-drive--utbildningsmaterial/material-till-andra-vrkesgrupper/fyra-horn/>

Åk 7-9 forts.

Åk 7

Här hittar du de tre passen som riktar sig till elever i årskurs 7. Passen handlar om olika begrepp som attityd och respekt, att våga säga nej samt om grupstryck och vad som påverkar oss.

Till varje lektionspass finns en presentation med fakta och diskussionsfrågor. En lärarhandling finns på varje lektionssida.

Under fliken Övrigt finns presentation och talarmanus till föräldramöte.

<https://www.trafikverket.se/dont-drink-and-drive--utbildningsmaterial/hogstadiet/hogstadiet-ak-7-dont-drink-and-drive-skolmaterial/>

Åk 8

Här hittar du de tre passen som riktar sig till elever i årskurs 8. Passen handlar om att stå upp för det man tycker, att ta ansvar och att påverka andra att ta ställning mot alkohol och droger i trafiken.

Till varje lektionspass finns en presentation med fakta och diskussionsfrågor. En lärarhandling finns på varje lektionssida.

Under fliken Övrigt finns presentation och talarmanus till föräldramöte.

<https://www.trafikverket.se/dont-drink-and-drive--utbildningsmaterial/hogstadiet/hogstadiet-ak-8-dont-drink-and-drive-skolmaterial/>

Åk 9

Här hittar du de tre passen som riktar sig till elever i årskurs 9. Passen handlar om val och konsekvenser, att vara en förebild och hur eleverna kan påverka sina skolkamrater att ta ställning mot alkohol och droger i trafiken.

Till varje lektionspass finns en presentation med fakta och diskussionsfrågor. En lärarhandling finns på varje lektionssida.

Under fliken Övrigt finns presentation och talarmanus till föräldramöte.

<https://www.trafikverket.se/dont-drink-and-drive--utbildningsmaterial/hogstadiet/hogstadiet-ak-9---dont-drink-and-drive-skolmaterial/>

Åk 7-9 forts.

Trafikskyddet

Avgörande femsekundersspel

<https://www.liikenneturva.fi/sv/larare/avgorande-fem-sekunder-spel>

Uppmärksamhet

<https://www.liikenneturva.fi/sv/larare/stilflygning>

Vad missade du? Gör videoklipp

<https://www.liikenneturva.fi/sv/larare/vad-missade-du-videoklipp>

Läs mer på:

<https://www.liikenneturva.fi/sv/larare/arskurserna-7-9>

Särskola

Använd lämpligt material utifrån elevernas förutsättningar från ovan presenterat material.

NTF – Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande

Reflexlektion särskola:

<http://trafikensskolan.ntf.se/tips-och-metoder/reflexlektioner/reflexlektion-sarskola/>

Mer information

Lektion.se – sajt med lektioner för elever F-9, sökord "trafik", "cykel" mm.

<http://www.lection.se/>

NTF- "Trafiken i skolan

<http://trafikeniskolan.ntf.se/>

SKL – "Trafiksmart - om trafik i lärande för hållbar utveckling"

<http://webbutik.skl.se/sv/artiklar/trafiksmart-om-trafik-i-larande-for-hallbar-utveckling.html>

Trafikverket – "Stöd till skolans arbete med trafik"

<https://www.trafikverket.se/resa-och-trafik/trafiksakerhet/barn-och-unga-i-trafiken/barn-och-narsamhalle/skolans-arbete-med-trafikfragor/>

Trafikkalendern

www.trafikkalendern.com

Transportstyrelsen – "Cykla säkert"

<http://www.transportstyrelsen.se/sv/vagtrafik/Fordon/Fordonsregler/Cykel/>

Trafikverket – "Stöd till skolans arbete med trafik"

<https://www.trafikverket.se/resa-och-trafik/trafiksakerhet/barn-och-unga-i-trafiken/barn-och-narsamhalle/skolans-arbete-med-trafikfragor/>

Webbmagistern – vägmärkesutbildning

www.webbmagistern.se

https://www.liikenneturva.fi/sites/default/files/materiaalit/Svenska/Larare/trafiksakerhetsveckan_lagstadiet_2015.pdf